

Marianpäivän murheentäyteinen lentoparaati.

Helsingin Marianpäivän lentoparaatin tarkoituksena oli painaa kansalaisten tietoisuuteen entistä lujemmin siviili- ja sotilasilmailun merkitys isänmaalle ja osoittaa, minkälaisen taidon lentäjät henkensä kaupalla saavat itselleen hankkia palvelustehtäväänsä kyetäkseen.

Lentoparaati joutui osoittamaan sen järkyttävällä ja kymmenien tuhansien kansalaisten mieleen elinikäksi painuvalla tavalla; kaksi lentäjää, luutnantti *Artola* ja lentomestari *Salonen* menetti henkensä laivuelennossa tapahtuneessa yhteentörmäyksessä.

Lentonäytös alkoi klo 13 päivällä. Mikään ei aluksi todistanut, että kellonmäärään sisältyvä paha enne kohta muuttuisi pelottavaksi todellisuudeksi. Auringo paistoi kirkaasti saaden Kruunuvuoren jäät kilometrien matkalla sädehtimään. Tuuli oli tosin luja, mutta sen kirpeät puraisut tuntuivat vain muistuttavan, että oltiin katsomassa miesten ankaraa taitoa. Aeron lentosatamaan kokoontuneitten kutsuvieraitten joukossa nähtiin itse tasavallan presidentti ja armeijan korkeimpaa upseeristoa, kaikki hyväntuulisina ja mielenkiinnolla seuraten uljaita esityksiä.

Juhla näytti sujuvan todellakin harvinaisen onnistuneesti. Tuhannet ihmiset seurasivat mustana vyönä ei ainoastaan Katajanokalla, vaan myöskin etäämpänä. Valtakunnan liput pieksivät iloisesti tuulta ja korkealla kuulaassa ilmassa välkehtivät lentokoneitten siivet insinöörikapteeni *Hultmanin* hauskaasti kovaäänisen avulla esitellessä esiintyjä. Väliillä taas raukuivat kovaääniset soittoa.

Niin kului koneitten iloinen esittely, joista uusin tulokas oli Valtion Lentokoneitehtaan rakentama "Paarma", nähtiin kapteeni *Bremerin* ja lentomestari *Jäderholmin* taitolentoa, joka jo herätti suurta ihastusta ja samalla peloitti ja hurmasi katsojia, jotka kuitenkin minuutti minuutilta tulivat yhä vakuutetuimmiksi tämän jalon urheilun onnistumisesta.

Kun kapteeni *Granroth* oli onnistuen useita kertoja lentänyt läpi lentoportin jäällä, lentomestari *Heiskala* loistavasti suorittanut pilotpallojen särkemisen ja siviililentäjätkin, herrat *Laurila* ja *Kasten* osoittaneet hallitsevaansa koneitaan niin nopeissa alaspäin syöksyissä kuin yläilman monissa kaarteissa, oli juhلاميeli täydellinen.

Kukko-laivue saapui. Kapteeni *Nuotion* johtaman Kukko-laivueen tulon esitteli insinöörikapteeni *Hultman* monin hauskein kääntein ja yleisö seurasi ylöspäin laivueen kauniita säännöllisiä kuvioita, jotka milloin selvästi piirtyivät taivaan sineä-vastaan, milloin taas himmenivät auringon väkevään loisteeseen laivueen lentäessä Kulosaaren—Kaivopuiston suuntaan.

Monet tuskin näkivät onnistuneita sūrmansilmukoita, jotka laivue Kaivopuiston luona teki, monet silmät olivat syrjään kääntyneet, kun yhtäkkiä muuttamat vierustovereitten hiljaiset huomautukset saivat äänettömyyden leviämään rannalta rannalle.

Kaksi konetta oli ajanut yhteen, paksu savu nousi niistä taivaalle, koneen osia sinkosi alas, ja kaamein kaarin putosivat koneet yhdessä verkalleen Kaivopuiston jälle, mistä läheisimmät kuulivat voimakkaan rysähdyksen.

Ei auennut laskuvarjo odottaville kymmenilletuhansille silmäpareille.

Lentäjien kohtalo oli täyttynyt heidän koneittensa mukana.

Moottorit sinkosivat koneista läpi murtuvan jään, mutta itse koneet jäivät avannon pinnalle jättien varaan.

Ihmisjoukko, joka äänettömästi oli seurannut tapausta, lähti ryntäämään Katajanokalta, Kaivopuistosta ja saarilta onnettomuuspaikalle, jonne muuttamat upseerit ja sotilaat lentokelkoilla ja hiihtäen sekä lähimmät siviilimiehet ensimmäisinä riensivät apuun.

Koneissa olivat lentäjät kummassakin kuoliaiksi ruhjoutuneina. Lääkärit saattoivat vain todeta kuoleman.

Jää musteni ihmisistä, jotka tuhatlukuisin parvin juoksivat kohti onnettomuuspaikkaa.

Lentonäytös keskeytettiin heti ja liput laskettiin puolitankoon. Ohjelmasta oli vielä useita numeroita jäljellä, m.m. vedenalaisen veneen pommitus lentokoneesta, neiti Pakkalan ja toimittaja Yrjö Rauanheimon laskuvarjohypyt, selälläänlento, jota piti esittää lentomestari Pohjavirran sekä yleisöennätykset.

Tuskin mikään lento-onnettomuus on Suomessa, ainakaan pääkaupungissa, tehnyt niin järkyttävää vaikutusta kuin tämä. Kaupungin tavallisen sunnuntaivilkkauksen yli laskeutui vaimennus, jonka rikkoivat vain sähkösanomapoikien huudot. Sähkösanomia luettiin kiihkeästi, mutta vaiteliaina.

Puhelimet soivat, ja monia vilpittömiä ensi hetken osanoton ilmauksia kuuli silloin. Äitien ja isien äänet värähtivät. Moni vakaa miesääni sanoi puhelimesta: "Sellaista on isänmaan palvelus".

(U. S.).

*

Onnettomuuden syytä tutkimaan asetti ilmavoimien komentaja, komitean, johon tulivat insinöörikapteeni Rissanen, kapteeni Harju-Jeanty ja insinöörikapteeni Hultman. Tutkimuskomitea antoi samana iltana STT:n kautta seuraavan virallisen tiedonannon:

"Kun "Kukko"-koneista muodostettu lentue oli Helsingissä Marianpäivän lentonäytöksessä suorittamassa laivuelentoesitystä, sattui valitettava yhteenajo. Lentue oli juuri lisännyt koneiden välisiä etäisyyksiä ja ryhtyi suorittamaan n.s. tynnyriä. Tällöin lienee, mikäli maasta käsin saattoi havaita, äärimmäisenä oikealla lentänyt kone jonkun verran myöhästynyt liikkeen suorittamisen alkamisessa sillä seurauksella, että sen vasemmalla puolella lentänyt kone joutui sen tielle. Koneiden tällöin törmätessä yhteen ovat lentäjät ilmeisesti heti loukkaantuneet, ja kun koneet lisäksi takertuivat pahasti toisiinsa, eivät ohjaajat voineet käyttää laskuvarjoja, vaikkakin korkeutta oli riittävästi. Onnettomuudessa murskaantuivat molemmat koneet, ja niiden ohjaajat, luutnantti V. Artola ja lentomestari M. Salonen saivat surmansa".

Lentojärjestys oli: kapteeni Huhtinen, vääpeli Kleemola, johtaja, kapteeni Nuotio, luutnantti Artola ja lentomestari Salonen.

Tämä surullinen lento-onnettomuus herätti myötätuntoa laajoissa piireissä. Paitsi lukuisia yksityisiä, saapui myöskin virallisia osanottoimauksia eri tahoilta. Jo itse lentonäytöksessä esitti surunvalittelunsa tasavalian presidentille Ruotsin tšekäläinen asianhoitaja ja sotilasasiamies, samassa tilaisuudessa lausui yleisesikunnan päälliköille osanottonsa Norjan ja Puolan sotilasasiamiehet ja niinkään Marianpäivänä sotaväenpäälliköille, Englannin ja Tanskan ministerit. Seuraavina päivinä kävivät puolustusministeriössä, yleisesikunnassa ja ilmavoimien esikunnassa useat henkilöt lausumassa osanottonsa. Heistä mainittakoon m.m. Viron, Puolan ja Neuvosto-Venäjän sotilasasiamiehet. Vielä kävi Latvian tšekäläinen lähettiläs, ministeri Balodis puolustusministeriössä esittämässä ministeri Lahdensuolle hallituksensa puolesta valittelut. Sähkösanomia oli myöskin saapunut useita, m.m. Viron ilmavoimien komentajalta, eversti Wellerindiltä ja kenraali Linderiltä.

Meillä ei lentonäytöksissä aikaisemmin ole tapah-

tunut onnettomuuksia, lukuunottamatta viime vuonna Pohjanmaalla lentopäivillä sattunutta, jolloin eräs lentokone pakkolaskun tehdessään joutui väkijoukkoon. Suuressa maailmassa niitä sitävastoin tapahtuu silloin tällöin. Niinpä Ranskassa 1909 eräessä paraatissa lentokone putosi yleisön joukkoon ja tappoi sotaministerin sekä useita muita henkilöitä. Italiassa törmäsi 1929 paraatissa, jossa kuningas oli saapuvilla, kaksi lentokonetta ilmassa yhteen ja niiden ohjaajat saivat surmansa. Samana vuonna muutamaa kuukautta myöhemmin sattui samanlainen onnettomuus Enlannissa, sekin lentonäytöksessä, jossa kuningas oli saapuvilla. Viime vuonna taas tapahtui samanlaatuinen onnettomuus Tshekkoslovakiassa. Kun nim. presidentti Masarykin 80-vuotispäivänä armeijan lentokoneet paraatissa muodostivat ilmassa presidentin nimeä, törmäsi kaksi konetta yhteen pudoten alas, jolloin lentäjät kuolivat. Lukuisia muitakin samanlaisia valitettavia tapauksia voidaan luetella eri maista. —

Molemmat nyt tuhoutuneet koneet olivat Suomenlinnassa Valtion Lentokonetehtaalla valmistetut. Ne olivat yksipaikkaisia hävittäjäkoneita, englantilaista Gamecock-mallia, jota Suomessa lisenssillä valmistetuna kutsutaan nimellä "Kukko". Koneet ovat varustetut 460 hv:n Gnôme-Rhône Jupiter ilmajähdytetyillä moottoreilla ja on niitten normaalinopeus n. 240 km. tunnissa. Rakennusaineena puu ja kangas.

*

Kotipaikkakuntansa multiin haudattaviksi saatettiin sitten sotilaallisen kunnianosoituksin lentonsa kaaren näin äkisti päättäneet lentäjä-vainajat puoli-harmaana maaliskuun päivänä siitä kaupungista, jonka yllä he vapain ja voimakkain kaartein joku päivä ennen olivat koneineen liidelleet. Siellä, isänmaan povessa on heillä viimeinen leposijansa. Mutta hävittäjien rintama on taas kahta vajaa.